

Sustainable Development of Geographical Environment

Journal homepage: <https://egsdejournal.sbu.ac.ir>

Analysis of the Impacts of Desirable Governance on Integrated Regional Development (Case Study: Lorestan Province)

Hedayatullah Darvishi¹ , Amir Hoseinian Rad^{2*} , Maryam Beyranvandzadeh³ , Esmail Najafi⁴

1. Department of Geography, Tabriz University, Tabriz, Iran
2. Department of Geography, Lorestan University, Khorramabad, Iran
3. Research assistant Acecr Lorestan Branch, Khorramabad, Iran
4. Department of Geography, Damghan University, Damghan, Iran

ARTICLE INFO

Keywords:

- Spatial-Spatial effects
- Lorestan province
- Integrated regional development
- Governance

Original Article

Article history:

Received: 02/08/2023

Accepted: 18/05/2024

ABSTRACT

Examining the effects of spatial governance on integrated regional development is a crucial aspect of the planning and resource management system within the realm of territory. This study aims to elucidate and analyze the role and impacts of desirable regional governance in achieving integrated regional development. This will enable evaluating and monitoring future spatial development policies for Lorestan Province. The central research question is to what extent competent regional governance influences integrated regional development. A comparative strategy based on quantitative methodology is employed to address the research question. The research population comprises experts and executive elites working in development institutions such as the Lorestan Province Management and Planning Organization, Lorestan Province Governorate, and qualified consultants. Using stratified sampling, 30 individuals are selected as the sample. The data collection method is based on a field approach, and the data collection tool utilizes both library research and researcher-constructed questionnaires. Additionally, the data analysis method and tools employ an inferential approach based on model fit indices of measurement and structural models, utilizing the Smart PLS software. The research findings indicate that among the research indices, "spatial and regional approach to development plans and projects" and "transparency in decision-making and decision-making processes" have the highest and lowest correlations with the regional governance variable, respectively. The study highlights the critical role of competent regional governance in fostering integrated regional development. It emphasizes the significance of spatially-informed decision-making and transparent processes in achieving sustainable and inclusive regional growth. The findings provide valuable insights for policy formulation and implementation aimed at promoting integrated regional development in Lorestan Province and beyond.

Copyright: © 2024 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY). license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Citation:

Darvishi, H., Hoseinian Rad, A., Beyranvandzadeh, M. and Najafi, E., (2024). Analysis of the Impacts of Desirable Governance on Integrated Regional Development (Case Study: Lorestan Province), *Sustainable Development of Geographical Environment*: Vol. 6, No. 10, (132-149).
DOI: 10.48308/sdge.2024.232560.1139

* Corresponding author E-mail address: (hoseinianrad.a@lu.ac.ir)

Extended abstract

Background and purpose

Spatial governance plays a pivotal role in achieving integrated regional development. Characterized by collaborative policy-making between public and private actors, regional governance is a means to mobilize endogenous development potential, a significant factor in attracting foreign direct investment, and a way to influence regional development. Consequently, attaining integrated regional development and addressing regional disparities is a critical aspect of socioeconomic progress that necessitates a novel approach to regional governance. It is essential for achieving economic, social, and spatial cohesion. In this context, Lorestan Province, despite its significant but overlooked potential, faces numerous spatial disparities that have led to unbalanced regional development. The primary research question is:

-What is the main factor contributing to the unbalanced regional development of Lorestan Province?

This premise suggests that one of the reasons for the persistence of unbalanced regional development in Lorestan Province is rooted in the dysfunction of the governance system, in other words, regional governance. Given this, the present study aims to investigate and explain the effects of regional governance on integrated regional development.

Methodology

The current research is applied and seeks to explain the reasons and effects between the research components using a deductive approach. A deductive research strategy based on a quantitative method was employed to achieve the research objective and answer the 'why' questions. The study population comprises experts and academic-executive elites in academic institutions and development agencies. A sample of 30 individuals was selected using a stratified systematic sampling technique. Given the quantitative nature of the research, a questionnaire was used as the data collection tool. An inferential statistical approach was employed using Smart PLS to analyze the data. The measurement model was assessed using item reliability, composite reliability, factor loadings, convergent validity, discriminant validity, and the Fornell-Larcker criterion. The structural

model was evaluated based on significance levels, coefficient of determination, effect size, and overall model fit.

Findings and discussion

The research results indicate that, based on the regional governance measurement model, among the mentioned indicators, the "intervention of power structures and governance in the region" and "transparency in decision-making processes" have the highest and lowest correlation with the regional governance variable, respectively. Moreover, the research findings show that the factor loadings of the integrated regional development measurement model are significant in 18 indicators (items). Based on this framework, "attention to the basic needs and infrastructure in nature-based tourism" and "accountability of regional development plans and programs" have the highest and lowest correlation with the integrated regional development variable, respectively.

Conclusion

Integrated territorial development, as a product of spatial planning and policy-making systems, will yield favorable outcomes when it is based on the principles and components of good regional governance. In other words, regional governance and the utilization of its components as an effective process can facilitate integrated regional development and realize the desired spatial organization as the final product. In this regard, the present study aims to analyze the effects of good regional governance on integrated regional development. The research results show that the observed variables have explanatory power for measuring the latent variable of "integrated regional development." Moreover, regional governance has a strong effect on integrated regional development. This finding is consistent with the results of the research by Darvishi and Sejody (2023). Given this, policymakers and researchers, by understanding the important role of spatial governance in achieving balanced regional development, can work towards creating more just and sustainable societies in the future.

Keywords: Spatial-Spatial effects, Lorestan Province, Integrated regional development, Governance.

تحلیل اثرات حکمروایی مطلوب در توسعه یکپارچه منطقه‌ای

(مورد مطالعه: استان لرستان)

هدایت اله درویشی^۱، امیر حسینیان راد^{۲*}، مریم بیرانوندزاده^۳، اسماعیل نجفی^۴

۱. گروه جغرافیا، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران

۲. گروه جغرافیا، دانشگاه لرستان، خرم آباد، ایران

۳. معاونت پژوهشی، جهاد دانشگاهی واحد لرستان، خرم آباد، ایران

۴. گروه جغرافیا، دانشگاه دامغان، دامغان، ایران

چکیده

اطلاعات مقاله

بررسی اثرات مکانی- فضایی حکمروایی در توسعه یکپارچه منطقه‌ای یکی از موضوعات مهم در نظام برنامه‌ریزی و مدیریت منابع در قلمرو سرزمین است. هدف از تدوین این مقاله تبیین و تحلیل نقش و اثرات حکمروایی مطلوب در دستیابی به توسعه یکپارچه منطقه‌ای است تا از این طریق بتوان سیاست‌گذاری توسعه فضایی آینده استان لرستان را پایش و ارزیابی نمود. با این توصیف، سوال راهبردی این است که حکمروایی شایسته منطقه‌ای به چه میزان در توسعه یکپارچه منطقه‌ای اثرگذار بوده است؟ برای پاسخ به سوال پژوهش، از استراتژی قیاسی مبتنی بر روش‌شناسی کمی استفاده شده است. در این راستا، جامعه آماری پژوهش شامل خبرگان و نخبگان اجرایی شاغل در نهادهای توسعه‌ای نظیر سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان لرستان، استانداری لرستان و مشاورین ذیصلاح در استان است که با استفاده از شیوه نمونه‌گیری طبقه‌ای، تعداد ۳۰ نفر به عنوان نمونه انتخاب گردید. روش گردآوری داده‌ها مبتنی بر روش میدانی و ابزار گردآوری بر اساس شیوه کتابخانه‌ای و پرسشنامه محقق ساخته است. افزون بر این، روش و ابزار تحلیل داده‌ها با استفاده روش استنباطی مبتنی بر شاخص‌های برازش مدل اندازه‌گیری و مدل ساختاری و بهره‌گیری از نرم افزار smart PLS است. نتایج پژوهش نشان داد از بین متغیرها و شاخص‌های تحقیق «مداخله ساختارهای قدرت و حاکمیت در منطقه» و «شفافیت در فرایندهای تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی» به ترتیب بیشترین و کمترین همبستگی با متغیر حکمروایی منطقه‌ای را به خود اختصاص داده است. این مطالعه نقش حیاتی حکمروانی شایسته منطقه‌ای را در تقویت توسعه یکپارچه منطقه‌ای برجسته می‌کند و بر اهمیت تصمیم‌گیری فضایی و فرآیندهای شفاف در دستیابی به رشد پایدار و فراگیر توسعه یکپارچه منطقه‌ای تأکید می‌کند.

واژه‌های کلیدی:

- اثرات مکانی- فضایی
- استان لرستان
- توسعه یکپارچه منطقه‌ای
- حکمروایی

مقاله: پژوهشی

تاریخچه مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۵/۱۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۲/۲۹

Copyright: © 2024 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY). license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

استناد:

درویشی، ه.، حسینیان راد، ا.، بیرانوندزاده، م. و نجفی، ا. (۱۴۰۳). تحلیل اثرات حکمروایی مطلوب در توسعه یکپارچه منطقه‌ای (مورد مطالعه: استان لرستان)، توسعه پایدار محیط جغرافیایی: سال ۶، شماره ۱۰، (۱۳۲-۱۴۹).
DOI: 10.48308/sdge.2024.232560.1139

مقدمه

حکمروایی فرآیندی است که بر اساس تعامل بین سازمان‌ها و نهادهای رسمی بخش دولتی از یک سو و سازمان‌های مردم‌نهاد و نهادهای جامعه مدنی از سوی دیگر شکل می‌گیرد و بر ضرورت حضور و تأثیر همه عناصر فعال در تصمیم‌گیری دلالت دارد (Bovaris and Lffler, 2013). در همین راستا، توسعه یکپارچه منطقه‌ای نیازمند تأثیرات فضایی حکمروایی است. زیرا توسعه منطقه‌ای در مناطق مختلف یکنواخت نیست و توزیع فضایی منابع و فعالیت اقتصادی می‌تواند نقش مهمی در دستیابی به توسعه توسعه یکپارچه منطقه‌ای داشته باشد (Nowak et al, 2023). از سوی دیگر، حکمروایی ضعیف می‌تواند منجر به نابرابری‌های فضایی مانند دسترسی نابرابر به منابع و فرصت‌ها شود (Tomor et al, 2019). عدم تعادل فضایی توسعه منطقه‌ای موضوعی است که توجه قابل توجهی را هم از سوی دولت‌ها و هم از سوی محققین به خود جلب کرده است، زیرا توسعه نابرابر مانعی در دستیابی به توسعه پایدار منطقه‌ای است (Zhang et al, 2018; Kalogiannidis et al, 2023). نقش دولت در دستیابی به توسعه یکپارچه منطقه‌ای بسیار مهم است. در همین راستا، مقررات و سیاست‌های دولتی با هدف هدایت سرمایه‌گذاری بخش خصوصی به سمت مناطق توسعه نیافته، تضمین گسترش فعالیت‌های اقتصادی در تمام مناطق کشور است (Ullah et al, 2021). عدم توجه به برنامه‌های بلندمدت و تکیه بر برنامه‌های سطحی توسعه از سوی سیاست‌گذاران برای تحقق شعارهای خود یکی از موانع اصلی توسعه ناهموار مناطق است (سرور و اسماعیل‌زاده، ۱۳۸۶). در این راستا، مدیریت کلان کشور با برنامه‌ریزی‌های فضایی و منطقه‌ای یا به عبارت دیگر آمایش سرزمین سعی دارد در جهت سیاست گسترش عدالت اجتماعی و کاهش نابرابری و محرومیت دسترسی در نقاط مختلف کشور به خدمات و امکانات گوناگون را فراهم سازد، در سال‌های اخیر گمانه‌زنی‌های گسترده‌ای در مورد نقش ترتیبات حاکمیت منطقه‌ای در گذار به یک مبنای نهادی جدید برای ایجاد ثروت در اقتصادهایی که به سرعت در حال جهانی شدن هستند، بوده است (Clarke and Gaile, 1998; Horan and Jonas, 1998; Jones, 1997; MacLeod and Goodwin, 1999; Goldstein, and Glaser, 2012). با تراکم فضایی فعالیت‌های اقتصادی، جمعیت و منابع به تدریج در مناطقی با رونق اقتصادی جمع می‌شوند و باعث ایجاد الگوی فضایی نامتعادل در اقتصاد، جمعیت، منابع و زیرساخت‌های منطقه می‌شوند (Jin et al, 2018). تراکم می‌تواند توسعه منطقه‌ای را در مراحل اولیه تا حد زیادی ارتقا دهد در حالی که منجر به کاهش اقتصاد منطقه پس از فراتر رفتن تراکم از محدودیت‌ها می‌شود (Pirvu et al, 2018). بنابراین، درک وضعیت تعادل فضایی برای تضمین توسعه پایدار منطقه‌ای حیاتی است. حکمروایی فضایی، نقش مهمی در دستیابی به توسعه یکپارچه منطقه‌ای ایفا می‌کند (Giancarlo et al, 2021). حکمروایی منطقه‌ای که با سیاست‌گذاری مشارکتی بین بازیگران دولتی و خصوصی مشخص می‌شود، وسیله‌ای برای بسیج پتانسیل‌های توسعه درون‌زا (Yushkova et al, 2019) عامل مهمی در جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی^۱ و شیوه‌ای برای تأثیرگذاری بر توسعه منطقه‌ای است (Frank and Marsden, 2016). بنابراین دستیابی به توسعه یکپارچه منطقه‌ای و چاره‌اندیشی برای حل نابرابری‌های منطقه‌ای یک جنبه حیاتی از پیشرفت اقتصادی و اجتماعی است که نیازمند به شیوه‌ای جدید از حکمروایی منطقه‌ای است (Yurui et al, 2021) و برای دستیابی به انسجام اقتصادی، اجتماعی و فضایی ضروری است (Sielker et al, 2021). در همین راستا، استان لرستان با وجود قابلیت‌های محرز و مغفول مانده سرزمین با نابرابری مکانی-فضایی بیشماری نظیر؛ عدم تعادل‌های شهری - روستایی، نرخ بیکاری بالای استان، ضریب جینی بالا در مناطق شهری و روستایی و ... مواجه می‌باشد که این نابرابری‌های سرزمینی، توسعه نامتعادل منطقه‌ای را بهمراه داشته است. در همین چارچوب سوال راهبردی پژوهش حاضر این است که عامل اصلی توسعه نامتعادل منطقه‌ای استان لرستان کدام است؟ با این توصیف پیش‌فرض پژوهش بر این موضوع دلالت می‌کند که یکی از دلایل پایداری و ماندگاری توسعه نامتعادل منطقه‌ای در استان لرستان ریشه در نا به سامانی نظام تدبیر و به عبارت دیگر حکمروایی منطقه‌ای است با توجه به این مهم، پژوهش حاضر در تلاش است اثرات حکمروایی منطقه‌ای را در توسعه یکپارچه منطقه‌ای را مورد بررسی و تبیین قرار دهد.

مبانی نظری و پیشینه

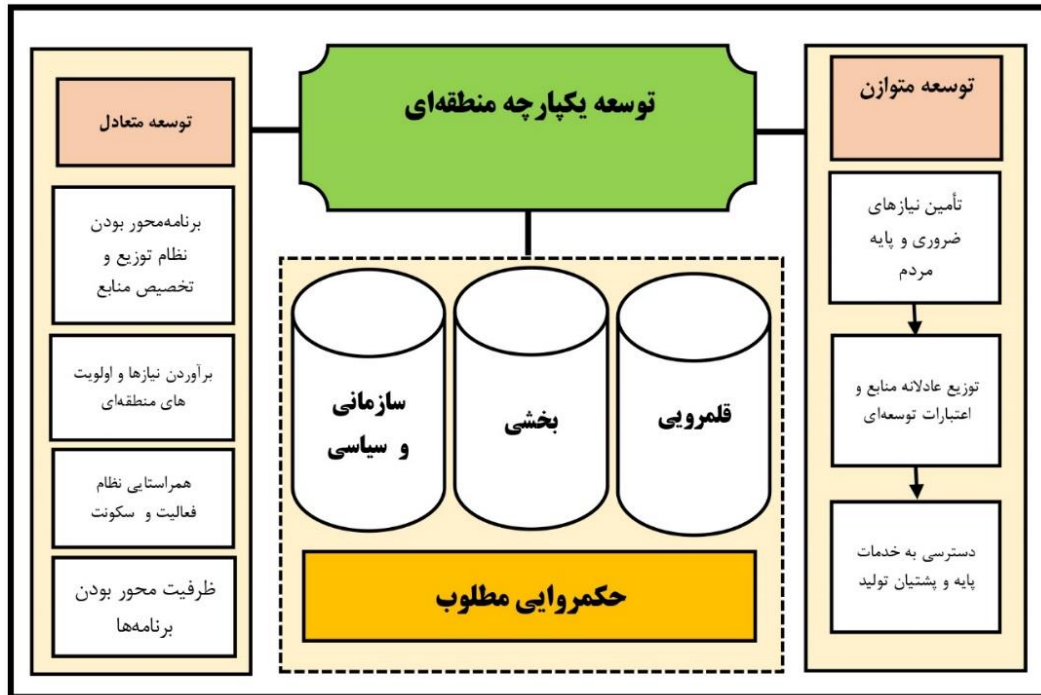
رویکرد توسعه منطقه‌ای یک هماهنگی جامع بین برنامه‌های شهری و منطقه‌ای و الگوهای توسعه در راستای توسعه بلندمدت ایجاد می‌کند و بر اهمیت برنامه‌ریزی هماهنگ تأکید می‌کند (Yasoori and Sejadi, 2018). آنچه در چارچوب رویکرد نهادی توسعه منطقه‌ای می‌توان به آن اشاره کرد این است که در سال‌های اخیر، مناطق به عنوان منبع مهم مزیت‌های رقابتی و سازمان‌دهی اقتصادی در بستر اقتصاد سیاسی جهانی شدن دوباره کشف شده‌اند. این کشف مجدد در خصوص اقتصادهای پویا منطقه‌ای و بخش‌های صنعتی است که عمدتاً مبتنی بر دارایی‌های محلی رقابتی آنها است و ریشه در نظریه رشد درون‌زا دارد (Farajirad and Kazemian, 2017). در همین چارچوب، مطالعات اخیر در زمینه نابرابری‌های منطقه‌ای رویکردی به نام رویکرد بینابینی ارائه کرده است. تئوری پردازان این رویکرد باور دارند که رابطه بین رشد اقتصاد ملی و نابرابری منطقه‌ای به توسعه مناطق وابسته است (Ghaffaryfard, 2019). برنامه توسعه سازمان ملل متحد، حکمروایی را چنین تعریف می‌کند: اعمال اقتدار اقتصادی، سیاسی و اداری برای اداره امور کشور در تمام سطوح قلمرویی - شامل ابزارهایی که حکومت با آنها انسجام و یکپارچگی اجتماعی را ترویج می‌دهد و رفاه و بهنگشت زندگی مردم را تضمین می‌نماید و این اعمال اقتدار، شیوه‌های مدیریت و اداره امور جامعه در یک کشور و رابطه شهروندان و حکومت کنندگان. با توجه به این مهم حکمروایی منطقه‌ای بستری مهم برای توسعه یکپارچه منطقه‌ای فراهم می‌نماید. حکمروایی غالباً بر پایداری محیط و سیاست‌های برنامه‌ریزی منطقه‌ای (Ana vitudes, 2016)، روابط بین این مدیریت و حکمروایی مقوله (Andrew Beer, 2014)، پیش‌بینی مکانیزم مشارکت ذی‌نفعان بخشی و محلی، افزایش ظرفیت‌های منحصربه‌فرد منابع توسعه‌ای (Aine macken walsh, 2011)، فرآیند شناسایی و درگیری اجتماعات محلی در تصمیم‌گیری‌های مربوط به برنامه‌ریزی فضایی تأکید دارد (Ana vitudes, 2016). افزون بر این حکمروایی عموماً در ارتباط با فرآیند تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری تعریف شده است که بر اساس آن تصمیم‌گیری‌ها باید به صورت جمعی با مشارکت ذی‌نفعان چندگانه و به صورت فرآیندی شفاف و پاسخگویی صورت بگیرد. امروزه تأکید قابل توجهی برای درک ماهیت حکمروایی به عنوان ابزاری برای ارتقای فرآیندهای توسعه وجود دارد. نهادهای مالی بین‌المللی مانند بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول همگی بر این عقیده هستند که حکمروایی خوب یک ضرورت حیاتی برای کمک به تحقق برنامه‌های توسعه منطقه‌ای است و بر این موضوع تأکید دارد که چگونه بعد فضایی حکمروایی مطلوب بر توسعه یکپارچه منطقه‌ای تأثیر گذاشته و توزیع عادلانه منابع و فرصت‌ها را در میان مناطق به ارمغان می‌آورد. افزون بر این، نقش حکمروایی در تسهیل هماهنگی و همکاری بین سطوح مختلف دولت، ذی‌نفعان و بخش‌ها برای ارتقای توسعه یکپارچه منطقه‌ای مورد توجه برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری توسعه فضایی است. با توجه به مبانی نظری و اندیشه‌ای پژوهش، گزاره‌های راهبردی رویکردهای مرتبط با حکمروایی منطقه‌ای و توسعه یکپارچه منطقه‌ای به شرح ذیل است:

- حکومت چند سطحی^۲: این چارچوب تعامل پیچیده بین بازیگران حاکمیتی در سطوح مختلف (محلی، منطقه‌ای، ملی) را در داخل توسعه یکپارچه منطقه‌ای^۳ تصدیق می‌کند (Hooghe and Marks, 2003).
- وابستگی فضایی و اثرات سرریز^۴: با تکیه بر اصول جغرافیای اقتصادی مشخص شده است که چگونه مداخلات در یک فضا می‌تواند به سمت بیرون موج بزند و بر مسیرهای توسعه در مناطق دیگر تأثیر بگذارد (Feser, 2017).
- تجزیه و تحلیل شبکه‌های اجتماعی^۵: این چارچوب درک ارتباطات پیچیده بین سهامداران مختلف (دولت‌ها، جوامع، مشاغل) در منطقه را قادر می‌سازد (Borgatti and Everett, 2000). با تجزیه و تحلیل این شبکه‌ها، دینامیک قدرت^۶، جریان‌های اطلاعات و فرصت‌های همکاری بالقوه مرتبط با اثرات فضایی - مکانی در توسعه یکپارچه منطقه‌ای شناسایی می‌شود.
- مقیاس در توسعه منطقه‌ای^۷: این مفهوم به بررسی چگونگی تنظیم و تطبیق ساختارهای حاکمیتی و مداخلات در مقیاس‌های مختلف فضایی می‌پردازد (Torre and Rallet, 2005).

- نهادگرایی و وابستگی به مسیر: زمینه نهادی، شامل قوانین، هنجارها و ساختارهای قدرت، حاکمیت را در توسعه یکپارچه منطقه‌ای شکل می‌دهد (March and Olsen, 1989).

حکمرمایی خوب به عنوان رهیافتی تطبیقی در برنامه‌ریزی و مدیریت منابع در قلمرو سرزمین برای دستیابی به توسعه یکپارچه منطقه‌ای مورد استفاده قرار می‌گیرد (Ansari, 2020) بنابراین بررسی پیامدهای مکانی-فضایی الگوی یکپارچه درون‌زای منطقه‌ای نشان می‌دهد که این الگو با بهره‌گیری از مولفه‌های حکمرمایی منطقه‌ای سبب‌ساز توسعه یکپارچه منطقه‌ای در ابعاد مختلف است (Darvishi and Sojodi, 2023). در زمینه موضوع مقاله حاضر در سطح جهان و ایران پژوهش‌ها و اسناد زیادی انجام گرفته که در ادامه برخی از آنها آورده شده است:

- Frontiers در سال ۲۰۲۳ به بررسی اثرات فضایی مقررات زیست محیطی بر توسعه اقتصادی پرداخته است و بر ویژگی‌های توزیع فضایی توسعه منطقه‌ای با کیفیت بالا و ناهمگونی فضایی قابل مشاهده توسعه اقتصادی تأکید کرد (Li and Liu, 2023). نیکل و همکاران (Knickel et al, 2021) به این موضوع پرداخته است که برنامه‌ریزی فضایی در چه شرایطی می‌تواند روابط فضایی متعادل تر و پایدارتری را القا کند و به کمک برنامه‌ریزی در دستیابی به اهداف توسعه پایدار نگاه کند. درویشی و ساجادی (Darvishi and sojodi, 2023)، به بررسی پیامدهای مکانی - فضایی اجرای الگوی یکپارچه درون‌زای توسعه منطقه‌ای طرح سلسله (الشر) پرداخته‌اند، نتایج کلی پژوهش آنها مبین این است که شاخص‌های مدل اندازه‌گیری «الگوی یکپارچه درون‌زا» و «تحول فضایی» تأیید کننده مدل اندازه‌گیری پژوهش است. اکبری و همکاران (Akbari et al, 2016) در مقاله‌ای به تحلیل و بررسی موانع آمایش سرزمین در ایران پرداختند. نتایج حاکی از آن است که اگرچه توزیع مناسب منابع بالقوه بین مناطق در تهیه اسناد آمایش سرزمین به صورت مطرح شده بود، اما در عمل به آن توجه کافی نشده است. این مسئله باعث توسعه نامناسب و ناهموار مناطق کشور شده و نابرابری بین مناطق مختلف را تشدید کرده است. برخی از موانع این کمبود توزیع عملی بین مناطق کشور عبارتند از ساختار سیاسی یکپارچه، تقسیم‌بندی نامناسب سیاسی - اداری، تعریف ناشایسته منطقه در کشور، نادیده گرفتن مسئله جمعیت و مهاجرت، عدم وجود یک برنامه کلی یکپارچه و سامان‌مند، نادیده گرفتن تمام ابعاد آمایش سرزمین به صورت یکسان، فشارهای سیاسی برای اجرای طرح‌ها و پروژه‌های بی‌توجیه اقتصادی و فنی و عدم وجود یک مدل مناسب برای آمایش سرزمین در ایران. خونیفار (Khonifar, 2010) در مقاله‌ای به بررسی مفهوم آمایش سرزمین و کاربردهای آن در ایران پرداخته است. در این مقاله ضمن بررسی این ابعاد و تاریخچه جهانی و بین المللی موضوع مدیریت کاربری اراضی، تاریخچه آن در ایران که به دهه ۱۹۳۰ بر می‌گردد و مطالعات گروه ستیران و فعالیت‌های قبل و بعد از آن بررسی می‌شود. (Aghmohamadi and moradi, 2018) مقاله‌ای با عنوان آمایش سرزمین و نقش آن در توسعه منطقه‌ای با روشی توصیفی - تحلیلی و جمع‌آوری منابع به صورت کتابخانه‌ای نگاشته شده است. نتایج تحقیق آنها نشان می‌دهد آمایش سرزمین می‌تواند با بهره‌برداری بهینه از امکانات موجود در راستای بهبود وضعیت مادی و معنوی و در قلمرو جغرافیایی خاص در راستای توسعه منطقه‌ای عمل نماید. در همین چارچوب، از جمله کاستی‌های و نارسایی‌های پیشینه پژوهش و یافته‌های محققان پیوند حداقلی بین صحت رابطه و میزان اثرگذاری مولفه‌های پژوهش است با توجه به این نارسایی‌ها، نوآوری پژوهش را از منظر قلمرویی بیان نمود به گونه‌ای که می‌توان نوآوری پژوهش را واکاوی و تشخیص اثرگذاری نامتعارف «ساختارهای قدرت و حاکمیت در رویکرد فضایی و منطقه‌ای» در قلمرو جغرافیایی لرستان دانست و اثرات و روابط این نوع مولفه‌ها در بستر و مقتضیات جغرافیایی استان لرستان مورد سنجش قرار گرفته است.

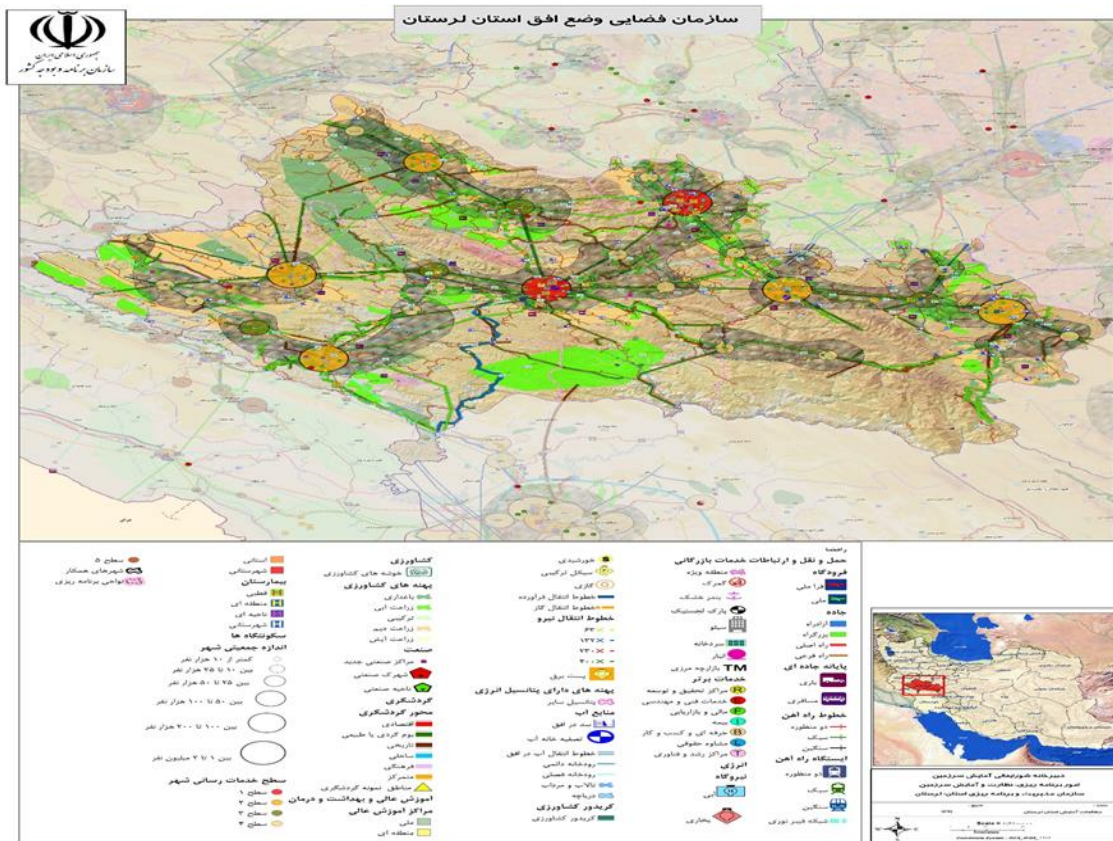
شکل ۱: چارچوب مفهومی - نظری پژوهش

روش‌شناسی

محدوده مورد مطالعه

وضعیت‌سنجی منطقه‌ای از منظر شاخص‌های کلان نظیر؛ نرخ بیکاری، تورم، ثبات اقتصاد کلان، امنیت سرمایه‌گذاری، مورد سنجش و ارزیابی قرار گرفته است. شواهد و آمارهای گردآوری شده بیانگر این واقعیت است که وضعیت موجود سازمان فضایی استان لرستان از شرایط مناسبی برخوردار نبوده و روندهای گوناگون و حاکم، نشان از وضعیت مطلوب در سازمان فضایی آینده نخواهد داد. بر مبنای شاخص‌های کلان اقتصادی، نرخ تورم در استان برابر با ۵۳ درصد بوده که این میزان از میانگین تورم در کل کشور بالاتر بوده و نشان دهنده وضعیت نامساعد در استان می‌باشد. افزون بر این، نرخ «ثبات اقتصاد کلان» در استان نشان می‌دهد که این شاخص در منطقه برابر با ۸/۰۳ درصد بوده که در مقایسه با میانگین این شاخص در سطح ملی، گویای وضعیت نامساعد ثبات اقتصاد کلان در استان می‌باشد. شواهد آماری و بررسی شاخص «نرخ بیکاری» نشان داده است که این میزان در استان برابر با ۱۳ درصد می‌باشد که در مقایسه با میانگین کشوری، نشان دهنده وضعیت نامساعد استان می‌باشد (Darvishi et al, 2022) استان مذکور، از منظر منطقه‌بندی آمایش سرزمین (Organization of Program and Budget, 2019) با استان‌های کرمانشاه، ایلام، همدان در منطقه سه آمایش سرزمین قرار گرفته است سرزمین (Management and planning organization of Lorestan province, 2019) که با توجه به ظرفیت‌ها و قابلیت‌های محرز و مغفول مانده سرزمینی، نقش بی بدیلی را در تحقق چشم انداز فضایی و تحقق سازمان فضایی مطلوب کشور بر عهده دارد. در همین چارچوب، علاوه بر اصل همگنی و اشتراکات جغرافیایی به عنوان ویژگی غالب این منطقه، ویژگی اصلی استان‌های این منطقه «همترازی توسعه‌ای» است؛ به گونه‌ای که از منظر شاخص‌های توسعه یافتگی، وضعیت توسعه یافتگی نسبتاً برابر را در طول برنامه‌های توسعه‌ای مختلف تجربه نموده است و می‌توان بر مبنای اینگونه شاخص‌ها «محرومیت چندبعدی» و «کمتر برخوردار» را از ویژگی اصلی و اساسی این استان و استانهای منطقه قلمداد نمود. بر مبنای مفاد و محتوای سند آمایش، استان لرستان در تقسیم کار ملی و منطقه دارای نقش‌های نظیر؛ فرآوری کانی‌های غیرفلزی به ویژه سنگ‌های تزئینی، صنایع دارویی، نساجی، پتروشیمی (بالادست و پایین‌دست)، گردشگری طبیعی (اکوتوریسم و ژئوتوریسم)، تاریخی - فرهنگی، صنایع دستی (ماشته)، لجستیک، ترانزیت و بارانداز کالا

(بندر خشک)، تامین و تولید محصولات غذایی و کشاورزی، تولید و پرورش انواع ماهیان (سردآبی و گرم‌آبی) است (Program and budget organization, 2016) در همین راستا با توجه وضعیت سنجی منطقه‌ای و نقش استان در تقسیم کار ملی و منطقه‌ای، این استان، به عنوان قلمرو دارای قابلیت‌های محرز و مغفول مانده سرزمینی است که در صورت بهره‌مندی از حکمروایی شایسته منطقه‌ای و تخصیص بهینه فضای توسعه، توسعه یکپارچه منطقه‌ای را در افق چشم انداز به همراه خواهد داشت.

شکل ۲: سازمان فضایی مطلوب استان لرستان

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی است که با بهره‌گیری روش پژوهش از نوع قیاسی به دنبال تبیین^۸، چرایی و اثرات بین مولفه‌های پژوهش است (Creswell and Plano Clark, 2018). در راستای تحقق هدف پژوهش و به منظور پاسخگویی به سوالات چرایی از استراتژی پژوهش قیاسی^۹ مبتنی بر روش کمی استفاده شده است. جامعه آماری پژوهش شامل خبرگان و نخبگان علمی - اجرایی شاغل در مجامع علمی و نهادهای توسعه‌ای^{۱۰} است که با استفاده از شیوه نمونه‌گیری طبقه‌ای و سیستماتیک و مبتنی بر منطق نمونه‌گیری^{۱۱}، تعداد ۳۰ نفر به عنوان نمونه انتخاب گردید. متناسب با نوع پژوهش، از روش و ابزار گردآوری داده‌ها شامل روش میدانی و ابزار پرسشنامه محقق ساخته شده به تفکیک سازه‌های پژوهش استفاده شده است. با توجه روش‌شناسی کمی، روش و ابزار گردآوری داده‌ها، روش و ابزار تحلیل داده‌ها با استفاده روش استنباطی مبتنی بر شاخص‌های برازش مدل اندازه‌گیری نظیر (پایایی شاخص، پایایی ترکیبی، ضرایب بارهای عاملی، روایی همگرا، روایی واگرا، روش فورنل و لارکر^{۱۲}) و مدل ساختاری نظیر (اعداد معناداری^{۱۳}، ضریب تعیین^{۱۴}، معیار اندازه‌گیری تاثیر^{۱۵}، برازش کلی مدل^{۱۶} و از نرم افزار smart PLS استفاده شده است.

یافته‌ها

الف) بررسی نرمال بودن متغیرهای پژوهش

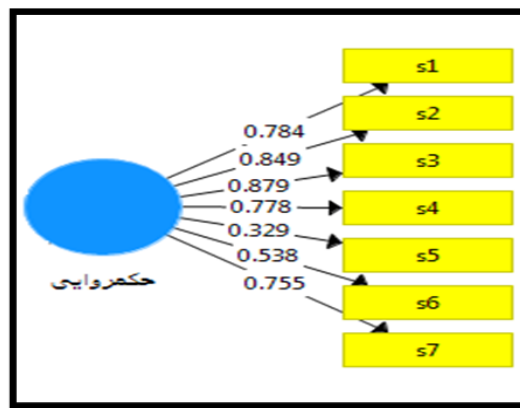
بر مبنای یافته‌های تحلیلی، متغیرهای پژوهش دارای چولگی و کشیدگی نرمال بوده و می‌تواند در فرآیند پژوهش مبنای تحلیل قرار گیرند (جدول ۱).

متغیرهای تحقیق	چولگی	کشیدگی	نسبت بحرانی
حکمروایی منطقه‌ای	-۰/۸۴	۰/۳۵	۱/۸۶
توسعه یکپارچه منطقه‌ای	-۱/۳۳	۱/۵۲	۱/۹۶

ب) مدل اندازه‌گیری

مدل اندازه‌گیری حکمروایی منطقه‌ای

برابر با اسناد و ادبیات پژوهش «مداخله ساختارهای قدرت و حاکمیت در منطقه»، «مشارکت‌پذیری کنشگران تاثیرگذار در توسعه منطقه‌ای»، «فرصت‌های همکاری منطقه‌ای در طرح‌های توسعه‌ای»، «میزان تعامل بین بازیگران حاکمیتی در سطوح مختلف (محلی، منطقه‌ای، ملی)»، «پاسخگویی کنشگران توسعه منطقه‌ای»، «قانون‌مند بودن فرایندهای تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی»، «شفافیت در فرایندهای تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی»، مولفه‌ها و شاخص‌های حکمروایی منطقه‌ای قلمداد شده است. در این پژوهش، از بین شاخص‌های مذکور، «مداخله ساختارهای قدرت و حاکمیت در منطقه» و «شفافیت در فرایندهای تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی» بالاترین و کمترین همبستگی با متغیر حکمروایی منطقه‌ای را نشان داده است. بنابراین شاخص‌های مذکور بالاترین و پایین‌ترین بار عاملی را در اندازه‌گیری متغیر حکمروایی منطقه‌ای به خود اختصاص داده است (جدول ۲ و شکل ۳).

شکل ۳: بار عاملی و میزان خطای مدل اندازه‌گیری حکمروایی خوب

جدول ۲: بار عاملی مدل اندازه‌گیری بعد حکمروایی خوب

نماد	گویه‌ها	بار عاملی	رتبه	نتیجه
S1	میزان مداخله ساختارهای قدرت و حاکمیت در منطقه	۰/۸۷	۱	تأیید
S2	مشارکت‌پذیری کنشگران تاثیرگذار در توسعه منطقه‌ای	۰/۸۴	۲	تأیید
S3	میزان فرصت‌های همکاری منطقه‌ای در طرح‌های توسعه‌ای	۰/۷۸	۳	تأیید
S4	میزان تعامل بین بازیگران حاکمیتی در سطوح مختلف (محلی، منطقه‌ای، ملی)	۰/۷۷	۴	تأیید
S5	پاسخگویی کنشگران توسعه منطقه‌ای	۰/۷۵	۵	تأیید
S6	قانون‌مند بودن فرایندهای تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی	۰/۵۳	۶	تأیید
S7	شفافیت در فرایندهای تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی	۰/۳۲	۷	رد

از منظر کاربردی، این یافته‌ها می‌توانند برای سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان منطقه‌ای در جهت بهبود حکمروایی منطقه‌ای و تحقق توسعه یکپارچه منطقه‌ای، راهگشا باشد. سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان منطقه‌ای بایستی در تدوین و اجرای سیاست‌ها و برنامه‌های توسعه منطقه‌ای، به تعیین مکانی داشتن رویکرد فضایی و منطقه‌ای طرح و پروژه‌های توسعه‌ای، مشارکت‌پذیری کنشگران تاثیرگذار در توسعه منطقه‌ای و اجماع‌گرایی در تصمیم‌سازی‌ها و تصمیم‌گیری‌ها توجه ویژه داشته باشند. نتایج تحلیل داده‌ها نشان داده است اکثر شاخص‌ها، دارای بار عاملی بیشتر از ۰/۳۰ می‌باشند که این به این معنی است که رابطه بین متغیرهای آشکار (گویه‌ها) و متغیر پنهان (حکمروایی خوب منطقه‌ای) معنی‌دار است و می‌توان نتیجه گرفت که متغیرهای آشکاری که دارای بار عاملی بیشتر از ۰/۳۰ هستند از قدرت تبیین‌کنندگی برای سنجش متغیر پنهان «حکمروایی خوب منطقه‌ای» برخوردار هستند. با این توصیف، شاخص‌های برازش مدل اندازه‌گیری «حکمروایی خوب منطقه‌ای» نشان می‌دهد که مدل برازش قابل قبولی دارد و داده‌ها تأییدکننده مدل است (جدول ۳).

جدول ۳: مقادیر شاخص‌های برازش مدل اندازه‌گیری حکمروایی خوب منطقه‌ای

نوع برازش	شاخص	دامنه (بازه) قابل قبول	مقدار شاخص	نتیجه
مدل اندازه‌گیری	پایای شاخص (الفای کرونباخ)	≥ 0.7 الفای کرونباخ	۰/۸۳	تأیید مدل
	پایایی ترکیبی CR یا RHO	$CR \geq 0.7$	۰/۸۵	تأیید مدل
	ضریب‌های بارهای عاملی	≥ 0.4 لامدا	بالاتر از ۰/۳۹	تأیید مدل
	روایی همگرا	$AVE \geq 0.5 \& 0.4$	۰/۳۴	تأیید مدل
	روایی واگرا (روش بارهای عاملی متقابل)	همبستگی بین شاخص و سازه بیشتر از همبستگی بین شاخص و سازه دیگر	همبستگی بالاتر از سازه دیگر	تأیید مدل
	روش فورنل و لارکر	جذر AVE بیشتر از سازه‌های پایین تر از خود	اعداد مندرج در قطر ماتریس از اعداد ذیل خود بیشتر است	تأیید مدل

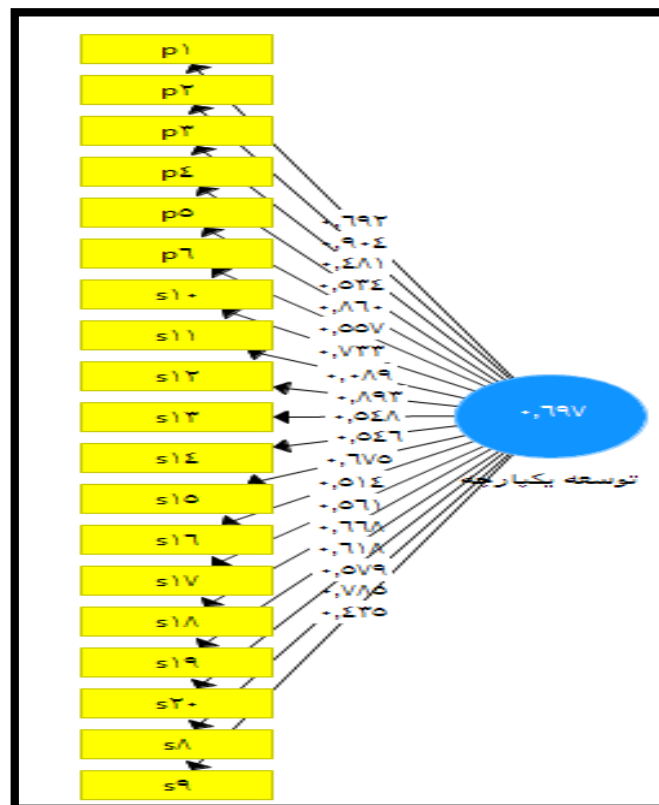
مدل اندازه‌گیری توسعه یکپارچه منطقه‌ای

نتایج پژوهش نشان می‌دهد بارهای عاملی مدل اندازه‌گیری «توسعه یکپارچه منطقه‌ای» در ۱۸ شاخص (گویه) معنی‌دار می‌باشد این به معنای این است که «توجه به خدمات پایه و پشتیبان تولید»، «تناسب بین فرصت‌های داده شده با قابلیت‌های منطقه‌ای»، «میزان برخورداری مناطق از زیرساخت‌های منطقه‌ای»، «توجه به نیازهای پایه منطقه‌ای در بخش کشاورزی»، «توزیع و تخصیص اعتبارات قانون استفاده متوازن استان»، «اهمیت به خلق مزیت‌های سرزمینی»، «ظرفیت محور بودن برنامه‌های توسعه منطقه‌ای»، «برنامه‌محور بودن نظام تخصیص منابع به توسعه منطقه‌ای»، «بهره‌گیری از ظرفیت‌های سکونتگاه‌های کوچک»، «میزان توجه به نیازهای زیرساختی در بخش صنعت» و ... نمود عینی و جغرافیایی (انعکاس) توسعه یکپارچه منطقه‌ای در استان لرستان است. در این همین چارچوب «توجه به نیازهای پایه و زیرساختی در بخش گردشگری طبیعت محور» و «میزان نظارت‌پذیر بودن برنامه‌ها و طرح‌های توسعه منطقه‌ای» بالاترین و پایین‌ترین همبستگی با متغیر توسعه متوازن یکپارچه منطقه‌ای را دارا می‌باشد (جدول ۴ و شکل ۴).

جدول ۴: بار عاملی مدل اندازه‌گیری توسعه یکپارچه منطقه‌ای

کد	گویه‌ها	بار عاملی	رتبه	نتیجه
۲P	میزان توجه به نیازهای پایه و زیرساختی در بخش گردشگری طبیعت محور	۰/۹	۱	تأیید
۱۲S	میزان فرصت‌های نرم افزاری و سخت افزاری تخصیص داده شده به بخش گردشگری	۰/۸۹	۲	تأیید

رد	۳	۰/۸۹	میزان فرصت‌های تخصیص داده شده به بخش صنعت	۱۱S
تأیید	۴	۰/۸۶	نسبت توزیع و تخصیص اعتبارات قانون استفاده متوازن	۵P
تأیید	۵	۰/۷۸	میزان بهره‌گیری از ظرفیت‌های سکونتگاه‌های کوچک در مناطق کمتر توسعه یافته	۸S
تأیید	۶	۰/۷۳	میزان توجه به سرمایه‌گذاری‌های منطقه‌ای	۱۰S
تأیید	۷	۰/۶۹	میزان دسترسی به خدمات پشتیبان تولید	۱P
تأیید	۸	۰/۶۷	میزان بازتاب قابلیت‌ها و اولویت‌های محلی در طرح‌های توسعه‌ای (مناطق)	۱۵S
تأیید	۹	۰/۶۶	میزان فرصت‌های داده شده متناسب با قابلیت‌های منطقه‌ای	۱۸S
تأیید	۱۰	۰/۶۱	برنامه‌محور بودن نظام تخصیص منابع به توسعه منطقه‌ای	۱۹S
تأیید	۱۱	۰/۵۷	میزان فرصت‌های تخصیص داده شده به بخش کشاورزی	۲۰S
تأیید	۱۲	۰/۵۶	ظرفیت محور بودن برنامه‌ها و طرح‌های توسعه منطقه‌ای	۱۷S
تأیید	۱۳	۰/۵۵	میزان توجه به نیازهای زیرساختی در بخش صنعت	۶P
تأیید	۱۴	۰/۵۴۸	میزان توجه به تعادل درون منطقه‌ای	۱۳S
تأیید	۱۵	۰/۵۴۶	میزان اهمیت به خلق مزیت‌های سرزمینی (مزیت‌آفرینی)	۱۴S
تأیید	۱۶	۰/۵۳	میزان توجه به نیازهای پایه و زیرساختی در بخش‌های محرک و پیشران توسعه کشاورزی	۴P
تأیید	۱۷	۰/۵۱	میزان بهره‌برداری بهینه از قابلیت‌ها و فرصت‌ها در سطوح مختلف	۱۶S
تأیید	۱۸	۰/۴۸	میزان برخورداری مناطق از زیرساخت‌های منطقه‌ای تولید	۳P
تأیید	۱۹	۰/۴۳	میزان نظارت‌پذیر بودن برنامه‌ها و طرح‌های توسعه منطقه‌ای	۹S

شکل ۴: بار عاملی مدل اندازه‌گیری توسعه یکپارچه منطقه‌ای

یافته‌های جدول فوق نشان می‌دهد که با توجه به قابلیت‌های چشمگیر استان لرستان در حوزه گردشگری (سرزمین آبشارها، اکوتوریسم، سرزمین رودخانه‌ها و ...) توسعه یکپارچه منطقه‌ای بایستی بر «تخصیص فرصت‌های توسعه‌ای به بخش گردشگری بر مبنای قابلیت‌ها و نیازهای پایه سرزمینی استان» استوار باشد. از منظر کاربردی، این یافته‌ها می‌توانند در اثربخشی و پیاده‌سازی اجرای سیاست‌ها و برنامه‌های توسعه یکپارچه منطقه‌ای با محوریت بخش گردشگری در چشم انداز آینده استان، راهگشای حل مسائل و معضلات منطقه‌ای باشد. شاخص‌های برازش مدل اندازه‌گیری توسعه یکپارچه منطقه‌ای (جدول ۵) نشان داده است که رابطه بین متغیرهای آشکار (گویه‌ها) و متغیر پنهان (توسعه یکپارچه منطقه‌ای) معنی‌دار است و می‌توان نتیجه گرفت که متغیرهای آشکار از قدرت تبیین‌کنندگی برای اندازه‌گیری متغیر پنهان (مکتون) «توسعه یکپارچه منطقه‌ای» برخوردار هستند (جدول ۵).

جدول ۵: مقادیر شاخص‌های برازش مدل اندازه‌گیری توسعه یکپارچه منطقه‌ای

نوع برازش	شاخص	دامنه (بازه) قابل قبول	مقدار شاخص	نتیجه
مدل اندازه‌گیری	پایای شاخص (آلفای کرونباخ)	≥ 0.7 آلفای کرونباخ	۰/۸۳	تأیید مدل
	پایایی ترکیبی RHO یا CR	$CR \geq 0.7$	۰/۸۵	تأیید مدل
	ضرایب بارهای عاملی	≥ 0.4 لامدا	بالاتر از ۰/۳۱	تأیید مدل
	روایی همگرا	$AVE \geq 0.5 \& 0.4$	۰/۳۸	تأیید مدل
	روایی واگرا	همبستگی بین شاخص و سازه بیشتر از همبستگی بین شاخص و سازه دیگر	همبستگی بالاتر از سازه دیگر	تأیید مدل
	روش فورنل و لارکر	جذر AVE بیشتر از سازه‌های پایینتر از خود	اعداد مندرج در قطر ماتریس از اعداد ذیل خود بیشتر است	تأیید مدل

همچنین با الزام به ظرفیت‌های بالاقوه منطقه‌ای، یافته‌های پژوهش بیانگر این واقعیت است که با توجه به ظرفیت‌های محرز و مغفول مانده سرزمینی در بخش گردشگری استان لرستان، می‌توان با تزریق سرمایه‌گذاری و تفویض بخشی از اختیارات حوزه گردشگری به بخش خصوصی، زمینه توسعه یکپارچه منطقه‌ای را فراهم نمود. در این راستا، سیاست‌گذاران توسعه فضایی با تاکید بر این بخش به عنوان بخش محرک و پیشران توسعه استان، می‌توانند زمینه‌سازی برای چاره‌جوی حل مسائل لاینحل فعلی و آینده سازمان فضایی را فراهم سازند. افزون بر این، متولیان و مدیریت اجرایی توسعه یکپارچه استان، بایستی با الزام به رعایت مفاد و جهت‌گیری ایجابی و سلبی اسناد فرداست نظیر آمایش سرزمین و بهره‌گیری از ظرفیت‌های سکونتگاه‌های کوچک، بهره‌برداری بهینه از قابلیت‌ها و فرصت‌ها و تخصیص فرصت‌ها به بخش‌های مختلف، زمینه‌سازی توسعه یکپارچه منطقه‌ای را فراهم نمایند.

ج) مدل ساختاری

– مدل ساختاری حکمروایی منطقه‌ای و توسعه یکپارچه منطقه‌ای

صحت و معناداری رابطه بین متغیرهای پنهان

در مدل ساختاری، صحت رابطه و شدت رابطه، دو عنصر اصلی و اساسی در تبیین متغیرها پژوهش می‌باشد. نتایج تحلیل داده‌ها بیانگر این واقعیت است که مولفه حکمروایی خوب منطقه‌ای دارای نقش (اثر) مثبت و معنادار در توسعه یکپارچه منطقه‌ای است. نتایج تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که اعداد معناداری (t-value) متغیرهای پژوهش بالاتر از ۱/۹۶ دارند. این بدین معنی است که صحت رابطه بین متغیر پنهان برونزا (حکمروایی منطقه‌ای) و متغیرهای پنهان توسعه یکپارچه منطقه‌ای معنی‌داری است (جدول ۶).

جدول ۶: مقادیر شاخص‌های برازش مدل ساختاری بین متغیرهای پژوهش

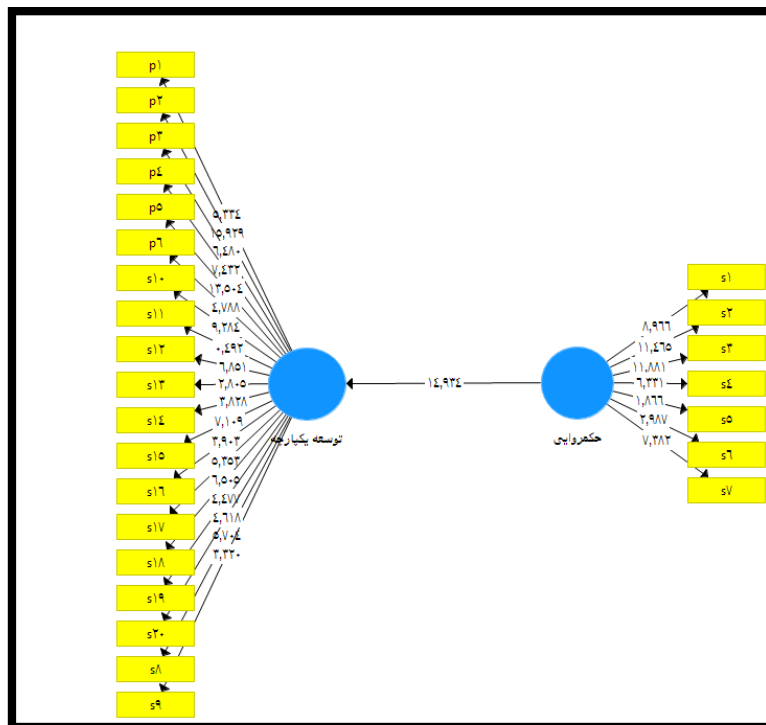
مدل	روابط متغیرها	صحت رابطه	نتیجه	GOF
مدل ساختاری	حکمروایی خوب--< توسعه یکپارچه منطقه‌ای	۱۴/۹	تأیید	/۵۱

– شدت رابطه بین متغیرهای پنهان

بررسی شدت رابطه بین متغیرهای پژوهش یکی از معیارهای مهم ارزیابی در مدل معادلات ساختاری است. به منظور سنجش رابطه بین متغیرهای پنهان برون‌زا (حکمروایی خوب منطقه‌ای) و متغیر پنهان درون‌زا توسعه یکپارچه منطقه‌ای، از معیارهای ضریب تعیین (R2) و اندازه تأثیر^{۱۷} (F2) استفاده شده است. با توجه به مقادیر اندازه تأثیر (F2)، قدرت تأثیر متغیر حکمروایی خوب بر توسعه یکپارچه منطقه‌ای مورد سنجش قرار گرفته است و نتایج گویای این واقعیت که حکمروایی منطقه‌ای دارای اثر و قدرت قوی بر توسعه یکپارچه منطقه‌ای است (جدول ۷ و شکل ۵).

جدول ۷: مقادیر شاخص‌های برازش مدل ساختاری در متغیرهای پژوهش

مدل	روابط متغیرها	ضریب تعیین	معیار اندازه تأثیر (F2)	رتبه اثر رابطه	نتیجه	GOF
مدل ساختاری	حکمروایی ---< توسعه یکپارچه منطقه‌ای	۰/۵۴	۱/۱	۱	اثر قوی	۰/۴۹

شکل ۵: مدل ساختاری مدل ساختاری بین متغیرهای پنهان برون‌زا و درون‌زای پژوهش

بحث و نتیجه‌گیری

توسعه یکپارچه سرزمینی به عنوان فرآورده نظام برنامه‌ریزی و سیاستگذاری توسعه فضایی مادامی که بر مبنای اصول و مولفه‌های حکمروایی مطلوب منطقه‌ای بنیان نهاده شود پیامدهای مطلوبی را به ارمغان خواهد آورد. به عبارت دیگر

حکمروایی منطقه‌ای و بهره‌گیری از مولفه‌های آن به عنوان فرآیندی کارساز می‌تواند زمینه‌ساز توسعه یکپارچه منطقه‌ای گردد و سازمان فضایی مطلوب را به عنوان فرآورده نهایی محقق سازد. در این راستا، پژوهش حاضر با هدف تحلیل اثرات حکمروایی مطلوب منطقه‌ای در توسعه یکپارچه منطقه‌ای تدوین شده است؛ نتایج تحقیق نشان می‌دهد، بر اساس مدل اندازه‌گیری حکمروایی منطقه‌ای، از بین شاخص‌های مذکور «مداخله ساختارهای قدرت و حاکمیت در منطقه» و «شفافیت در فرایندهای تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی» به ترتیب بیشترین و کمترین همبستگی با متغیر (سازه) حکمروایی منطقه‌ای را به خود اختصاص داده است. یافته‌های پژوهش بیانگر این واقعیت است که بارهای عاملی مدل اندازه‌گیری «توسعه یکپارچه منطقه‌ای» در ۱۸ شاخص (گویه) معنادار است. بر اساس همین چارچوب «توجه به نیازهای پایه و زیرساختی در بخش گردشگری طبیعت محور» و «نظارت‌پذیربودن برنامه‌ها و طرح‌های توسعه منطقه‌ای» به ترتیب بیشترین و کمترین همبستگی با متغیر (سازه) توسعه یکپارچه منطقه‌ای را دارند. این یافته با نتایج تحقیق درویشی و سجودی (۲۰۲۳) همراستا می‌باشد. با توجه به این مهم، سیاستگذاران و محققان با درک نقش مهم حکمروایی فضایی در دستیابی به توسعه متوازن منطقه‌ای می‌توانند در جهت ایجاد جوامع عادلانه‌تر و پایدارتر در آینده تلاش کنند. راهکارهای مختلفی برای بهبود حکمروایی منطقه‌ای در استان لرستان می‌توان پیشنهاد کرد:

۱) توانمندسازی مشارکت محلی^{۱۸} که از دو طریق امکان پذیر است. الف) تمرکززدایی با مسئولیت‌پذیری^{۱۹}: تغییر اختیارات تصمیم‌گیری و به شهروندان لرستانی که پاسخگویی به نیازهای محلی در استان لرستان را تقویت می‌کند و ب) بودجه‌بندی مشارکتی^{۲۰} یعنی مشارکت شهروندان و نهادهای عمومی در توزیع تخصیص بودجه استان لرستان می‌تواند شفافیت را افزایش داد و ساکنان استان لرستان را برای اولویت‌بندی پروژه‌های همسو با آرمان‌های توسعه‌شان توانمند سازد.

۲) تقویت ظرفیت نهادی^{۲۱} نیز از دو طریق قابل بهبود می‌باشد: الف) سرمایه‌گذاری در سرمایه انسانی^{۲۲} که ارتقاء مهارت کارکنان دولتی استان لرستان در زمینه‌هایی مانند مدیریت پروژه، تجزیه و تحلیل داده‌ها و افزایش کارایی و اثربخشی در استفاده از منابع. ب) یادگیری همتایان و تبادل دانش^{۲۳}: تسهیل همکاری و اشتراک دانش بین استان‌های موفق منطقه‌ای می‌تواند بهترین شیوه‌ها را گسترش دهد و پیشرفت را تسریع کند.

۳) تقویت مسئولیت‌پذیری^{۲۴}: این مولفه از دو طریق شامل شامل: الف) تدوین و تسهیل در قوانین حق دسترسی به اطلاعات^{۲۵} یعنی تضمین دسترسی عمومی شهروندان به اطلاعات دولتی، شهروندان لرستانی را قادر می‌سازد تا بر تصمیم‌گیری‌ها نظارت کنند و مدیران استانی و محلی را پاسخگو نگه دارند. ب) حضور رسانه‌های مستقل و جامعه مدنی و فعال کردن مطبوعات آزاد و حمایت از سازمان‌های جامعه مدنی فعال در استان لرستان.

۴) چهارمین راهکار، استفاده از فناوری و داده‌ها^{۲۶} است. از طریق الف) تسریع در راه‌اندازی حکومت الکترونیک^{۲۷} از طریق استفاده از پلتفرم‌های آنلاین برای ارائه خدمات و تدارکات عمومی می‌تواند شفافیت و کارایی در استان لرستانرا بهبود بخشد. ب) پورتال‌های داده باز^{۲۸} دسترسی آزاد به داده‌های استانی به شهروندان، پژوهشگران و کسب‌وکارهای استان لرستان اجازه می‌دهد تا روندها را تجزیه و تحلیل کنند، پیشرفت‌ها را ردیابی کنند و نهادهای دولتی را در قبال نتایج توسعه پاسخگو نگه دارند.

سیاسگزاری

از همه خبرگان و نخبگان علمی - اجرایی شاغل در مجامع علمی و نهادهای توسعه‌ای، صمیمانه تقدیر و تشکر می‌شود.

پی‌نوشت

1. FDI
2. Multi-Level Governance (MLG)
3. Integrated regional development

4. Spatial Dependence and Spillover Effects
5. Social Network Analysis
6. Power dynamics
7. Scaling in Regional Development
8. Explanation

۹. هدف این شیوه از استراتژی آزمون نظریه‌ها برای حذف نظریه‌های غلط و پذیرش موقت نظریه‌های ابطال نشده است که از استنتاج فرضیه شروع و به آزمون فرضیه‌ها از طریق مقایسه آنها با داده‌ها ختم می‌گردد.

۱۰. طیف نخبگانی شامل استاتید دانشگاه لرستان، معاونین و کارشناسان برنامه‌ریزی و آمایش سرزمین سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، کارشناسان و مدیران دستگاه‌های اجرایی استان و استانداری استان لرستان می‌باشد.

۱۱. در این پژوهش منطق نمونه‌گیری حکم می‌کند که با توجه به اهمیت و اولویت پژوهش در ابعاد قلمرویی، بخشی و سازمانی، نمونه‌ها بایستی تجربه کافی و صلاحیت لازم در هر کدام از ابعاد مذکور را داشته باشد و منطق دوم وابسته به تعداد سازه‌های مدل مفهومی است که سه سازه تاب‌آوری، تعادل منطقه‌ای و توازن منطقه‌ای را در برد دارد و برابر با هر سازه ۱۰ نفر به عنوان نمونه انتخاب شده است.

12. Fornell-Larcker
13. T-value
14. R Square(R2)
15. R Square(F2)
16. GOF

۱۷. مقادیر 0.02، 0.15 و 0.35 به ترتیب نشان از اندازه تاثیر کوچک، متوسط و بزرگی یک سازه بر سازه دیگر دارد.

18. Empowering Local Participation
19. Decentralization with accountability
20. Participatory budgeting
21. Strengthening Institutional Capacity
22. Investing in human capital
23. Peer learning and knowledge exchange
24. Fostering Openness and Accountability
25. Right to Information (RTI) laws
26. Leveraging Technology and Data
27. E-governance initiatives
28. Open data portal

حامی مالی

بنا به اظهار نویسنده مسئول، این مقاله حامی مالی نداشته است.

سهام نویسندگان در پژوهش

همه نویسندگان، در بخش‌های نگارش و تنظیم مقاله حاضر نقش و سهم برابر دارند.

تضاد منافع

نویسنده (نویسندگان) اعلام می‌دارند که هیچ تضاد منافی در رابطه با نویسندگی و یا انتشار این مقاله ندارند.

منابع

- Agha mohammadi, A.A. and moradi, M., 2018. Land use planning and its role in regional development. *Geography and Human Relationships*: 1(2), 957-968. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.26453851.1397.1.2.59.2> (In Persian).
- Akbari, Y., Imani Jajarmi, H. and Rostamalizadeh, V., 2016. Analysis of Land use Barriers in Iran. *Science and Technology Policy Letters*: 06(3), 5-13. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.24767220.1395.06.3.1.8> (In Persian).
- Macken-Walsh., A., 2011. Partnership and subsidiarity? A case-study of farmers' participation in contemporary EU governance and rural development initiatives, *Rural Society*: 21(1), 43-53, DOI: 10.5172/rsj.2011.21.1.43.

- Ansari, M., 2020. Analysis of spatial and spatial effects of good governance in balanced urban development (case study: Hamadan city), the 6th International Conference on Research in Science and Engineering and the 3rd International Congress on Civil Engineering, Architecture and Urban Planning <https://civilica.com/doc/1407709/> (In Persian).
- Beer, A., 2014. Leadership and the governance of rural communities. *Journal of Rural Studies*: 34, 254-262. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2014.01.007>.
- Borgatti, S.P. and Everett, M.G., 2000. Network analysis in social science. *Annual Review of Sociology*: 26(1), 343-378.
- Bovaird, A.G. and Löffler, E., 2013. *Public Management and Governance*, translate: Asraf RAhimian, shahr pub (In Persian).
- Clarke, S.E. and Gaile, G.L., 1998. *The work of cities: v. 1*, U of Minnesota Press.
- Cohen, S., Eimicke, W. and Heikkila, T., 2013. *The effective public manager: Achieving success in government organizations*. John Wiley & Sons.
- Cotella, G., Janin Rivolin, U., Pede, E. and Pioletti, M., 2021. Multi-level regional development governance: A European typology. *European Spatial Research and Policy*: 28(1), 201-221. <https://doi.org/10.18778/1231-1952.28.1.11>
- Creswell, J. and Plano Clark, V., 2018. *Mixed research methods*, Aizh Publications.
- Darvishi, H. and Sojoodi, M., 2023. The Examination of the Locative-Spatial Consequences of the Implementation of Integrated Model of Endogenous Regional Development (Case Study: Regional Development Plan of Selseleh Aleshtar). *Town and Country Planning*: 15(1), 33-51. Doi: 10.22059/jtcp.2022.345571.670334 (In Persian).
- Darvishi, H., Sojodi, M. and Sameni, A., 2022. Spatial effects of regional equilibrium on regional resilience based on land management approach (Case study: Guilan province). *Majlis and Rahbord*: 29(112), 123-156. Doi: 10.22034/mr.2022.4813.4662 (In Persian).
- Farajirad, K. and Kazemian, G., 2017. Spatial Analysis of Social and Cultural Factors as Driving Forces and Obstacles in Regional Spatial Planning and Development in Khorasane-Shomali Province. *Journal of Applied Sociology*: 28(4), 155-172. Doi: 10.22108/jas.2017.21737 (In Persian).
- Feser, E., 2017. *Spatial equity: Making cities and regions inclusive*. Cambridge University Press.
- Florida, R., 2002. *The Rise of the Creative Class: and how it's Transforming Work, Leisure, Community and Everyday Life*, New York, Basic Books.
- Florida, R., 2005. *Cities and the creative class*, New York, Routledge.
- Florida, R., 2012. *The Rise of the Creative Class, Revisited*, New York, Basic Books.
- ghaffaryard, M., 2019. Review the process of development policy and regional balance during development plans in Iran (SWOT approach). *Strategic Studies of public policy*: 9(30), 21-41. https://sspp.iranjournals.ir/article_34930.html (In Persian).
- Gibney, J., 2012. Leadership of place and the dynamics of knowledge. *Leadership and change in sustainable regional development*: 60, 20 p.
- Giorgetta, S., 2002. The Right to a Healthy Environment, Human Rights and Sustainable Development. *International Environmental Agreements*: 2, 171-192.
- Goldstein, H.A. and Glaser, K., 2012. Research universities as actors in the governance of local and regional development. *The Journal of Technology Transfer*: 37, 158-174. <https://doi.org/10.1007/s10961-010-9193-4>.
- Hennessey, B.A. and Amabile, T.M., 1988. *The conditions of creativity*.
- Hooghe, L. and Marks, G., 2003. *Multi-level governance and spatial diversity*. Oxford University Press.
- Horan, C. and Jonas, A.E., 1998. Governing Massachusetts: uneven development and politics in metropolitan Boston. *Economic Geography*: 74(sup1), 83-95. <https://doi.org/10.2307/144305>
- Jamshidi, R., Najari Moghadam, A., Saidian, F. and Mehrkwan, A., 2017. Comparative analysis and analysis of political, economic, social and cultural factors hindering the implementation of land reclamation in different regions of Iran, *Seventy Years of Program Studies Development planning in Iran (3rd volume)*, Publications of Center for Development and Foresight Research (In Persian).
- Jin, R., Gong, J., Deng, M., Wan, Y. and Yang, X., 2018. A framework for spatiotemporal analysis of regional economic agglomeration patterns. *Sustainability*: 10(8), 2800 p. <https://doi.org/10.3390/su10082800>
- Jones, M.R., 1997. Spatial selectivity of the state? The regulationist enigma and local struggles over economic governance. *Environment and Planning A*: 29(5), 831-864. <https://doi.org/10.1068/a290831>
- Kalantari, Kh. and Abdolazadeh, G., 2013. *Spatial Planning and Land Management*, Farhang Saba Publications, Tehran (In Persian).

- Kalogiannidis, S., Kontsas, S., Nikolaou, E.E. and Chatzitheodoridis, F., 2023. The Rationale of Integrated Planning and Sustainable Development Strategies in the Development of Local Government Regional Unit. In: Tsounis, N., Vlachvei, A. (eds) *Advances in Empirical Economic Research*. ICOAE 2022. Springer Proceedings in Business and Economics. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-22749-3_27
- Khanifar, H., 2010. The concept of land preparation and its usages in Iran. *Town and Country Planning*: 2(2), https://jtcp.ut.ac.ir/article_21766.html (In Persian).
- Knickel, K., Almeida, A., Bauchinger, L., Casini, M.P., Gassler, B., Hausegger-Nestelberger, K., Heley, J., Henke, R., Knickel, M., Oostindie, H. and Ovaska, U., 2021. Towards more balanced territorial relations—the role (And limitations) of spatial planning as a governance approach. *Sustainability*: 13(9), 5308. <https://doi.org/10.3390/su13095308>.
- Knickel, K., Almeida, A., Bauchinger, L., Casini, M.P., Gassler, B., Hausegger-Nestelberger, K., Heley, J., Henke, R., Knickel, M., Oostindie, H. and Ovaska, U., 2021. Towards more balanced territorial relations—the role (And limitations) of spatial planning as a governance approach. *Sustainability*: 13(9), 5308. <https://doi.org/10.3390/su13095308>
- latifi, G., 2009. The History of Spatial Planning Evolution in Development Programs in Iran: Pre and Post Revolution of 1979. *Social Development & Welfare Planning*: 1(1), 111-147. Doi: 10.22054/qjds.2010.5695
- MacLeod, G. and Goodwin, M., 1999. Reconstructing an urban and regional political economy: on the state, politics, scale, and explanation. *Political Geography*, 18(6), 697-730. [https://doi.org/10.1016/S0962-6298\(99\)00014-1](https://doi.org/10.1016/S0962-6298(99)00014-1)
- Management and planning organization of Lorestan province., 2019. Document of the province's preparation, unpublished electronic report, approved by the specialized commission of the preparation of the land (In Persian).
- March, J.G. and Olsen, J.P., 1989. *Rediscovering institutions: The organizational basis of politics*. University of Chicago Press.
- Mellander, C., Florida, R. and Rentfrow, J., 2012. The creative class, post-industrialism and the happiness of nations, *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*: 5(1), 31-43. <https://doi.org/10.1093/cjres/rsr006>
- Nowak, M.J., Monteiro, R., Olcina-Cantos, J. and Vagiona, D.G., 2023. Spatial Planning Response to the Challenges of Climate Change Adaptation: An Analysis of Selected Instruments and Good Practices in Europe. *Sustainability*: 15(13), 10431. <https://doi.org/10.3390/su151310431>
- Organization of Program and Budget - Supreme Council of Land Development., 2019. National document on land development, Program and Budget Organization publications, Tehran (In Persian)
- Pîrvu, R., Bădîrcea, R., Manta, A. and Lupănescu, M., 2018. The effects of the cohesion policy on the sustainable development of the development regions in Romania, *Sustainability*: 10(7), 2577. <https://doi.org/10.3390/su10072577>
- Program and budget organization., 2016. Zoning of land use, unpublished report (In Persian).
- Raszkowski, A. and Bartniczak, B., 2018. Towards sustainable regional development: economy, society, environment, good governance based on the example of Polish regions. *Transformations in Business & Economics*, 17(2(44)).
- Sarwar, R. and Ismailzadeh, H., 2016. Land preparation, a prerequisite for social justice (an introduction to the role of land preparation in realizing social justice and sustainable development). *Geography of the Land*, 4(No. 2 (Sequential 14)), 75-88. https://sarzamin.srbiau.ac.ir/article_5878.html (In Persian).
- Shen, H., Teng, F. and Song, J., 2018. Evaluation of spatial balance of China's regional development. *Sustainability*, 10(9), 3314. <https://doi.org/10.3390/su10093314>
- Sielker, F., Rauhut, D. and Humer, A., 2021. EU Cohesion Policy and European spatial governance: An introduction to territorial, economic and social challenges. *EU Cohesion Policy and Spatial Governance*, 1-16.
- Tomor, Z., Meijer, A., Michels, A. and Geertman, S., 2019. Smart governance for sustainable cities: Findings from a systematic literature review. *Journal of urban technology*: 26(4), 3-27. <https://doi.org/10.1080/10630732.2019.1651178>
- Torre, A. and Rallet, L., 2005. *Governance for innovation: A comparative analysis of theories and experiences*. Ashgate Publishing.
- Ullah, A., Pinglu, C., Ullah, S. and Hashmi, S.H., 2021. Nexus of regional integration, socioeconomic determinants and sustainable development in belt and road initiative countries. *PloS one*: 16(7), e0254298. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0254298>

- Van Gelder, S., 2005. The new imperatives for global branding: Strategy, creativity and leadership. *Journal of Brand Management*: 12(5), 395-404. <https://doi.org/10.1057/palgrave.bm.2540234>
- Virtudes, A., 2016. 'Good' governance principles in spatial planning at local scale. *Procedia engineering*: 161, 1710-1714. <https://doi.org/10.1016/j.proeng.2016.08.650>.
- Yasoori, M. and Sejodi, M., 2018. Regional Development Strategy (RDS), a Modern Approach to a Balanced Regional Development: A Case Study in Rasht. *Regional Planning*: 8(29), 93-106 (In Persian).
- Yurui, L., Xuanchang, Z., Zhi, C., Zhengjia, L., Zhi, L. and Yansui, L., 2021. Towards the progress of ecological restoration and economic development in China's Loess Plateau and strategy for more sustainable development. *Science of the Total Environment*: 756, 143676. <https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2020.143676>.
- Zhang, M., Xiao, H.X. and Sun, D.Q., 2018. Spatial differences in and influences upon the sustainable development level of the Yangtze River Delta Urban agglomeration in China. *Sustainability*: 10(2), 411. <https://doi.org/10.3390/su10020411>